

Štev. 3.

V Ljubljani, 1. sušca 1901.

Leto II.

Orjaki na Ajdni. *)

(Gorenjska pravljica.)

Kjer Karavank vrhovi sivi
ponosno dvigajo se v zrak,
na gori, ki se zove Ajdna,
sezidal grad si je orjak.

Orjak je, mož desetkrat večji
in silnejši od nas ljudi,
na Ajdni živel s hčerko svojo,
(tako pri nas se govori).

Od hriba stopil je do hriba,
en sam korak, in bil je tam,
se nagnil je nad reko Savo,
vodico zjutraj pil je tam.

Zajemal s korcem jo velikim
in pil in pil; za hčerko še,
da si umije bele roke,
mož korec poln zajel je je . . .

To kosec je, ki travo reže,
da z njo živinico redi,
ni, da bi z njim se ti igrala
v dolino brž ga nesi mi!"

* * *

Možiček, v strahu trepetaje,
bil skoraj zopet je na tleh
in vse povedal, kar je videl
in slišal pri orjakih teh.

A ona šetala se zjutraj
po travnikih je pisanih
in všeč ji bilo je na polju,
po njivah s plugom risanih . . .

Vračaje se od izprehoda
k očetu nekdanj stekla je:
„Črvička čudnega sem našla
na travniku“, mu rekla je.

„Domov poneseva ga, atej,
kako je lep črviček, ej! —
Po zemlji koracal je urno
in travo grizel, lej, poglej!“

Pa zmajal z veliko je glavo
orjak, nje oče, in dejal:
„To ni črviček, ljubo dete,
brž nesi ga nazaj do tal!

In pravijo, da v gori Ajdni
še vedno grad visok stoji,
a nihče vanj ne more priti,
orjakov pa že davno ni.

Vida.

*) Blejska Dobrava.

Ulahi.

*Ž mehovi pod pasho gredó,
v dolgih plaščih suknenih gredó,
k tlom sklonjeno glavó,
usi imajo visoko telo
in držijo se žalostno,
da nikoli tako.*

*S piščalmi na ustnih gredó,
pa v klobukih širokih gredó —
in zdaj z desno rokó
in zdaj z levo rokó
piščali prebirajo žalostno,
da nikoli tako.*

*Ž mehovi pod pasho gredó,
v dolgih plaščih suknenih gredó,
pa v klobukih širokih gredó —
in naprej gredo in nazaj gredo
in zapiskajo še za slovo,
da nikoli tako!*

Aleksandrov.

Ptici.

*Prišla nazaj si, ptica draga,
črez hrib in dol, črez breg in plan,
ovirala te ni daljava,
ne širna morska ta ravan.*

*Tu spletala si lani gnezdo
za nežni, drobní zarod svoj;
tu dom si spléti zopet letos,
tu srečna živi, srečna poj!*

*Slutila si, da tu spet pómlad
prostrla svoja krila je,
in v srcu spet se tiha želja
po rodnih tleh zbudila je.*

*Pozdravljena zato mi bodi,
pozdravljen bodi tvoj prihod,
Bog čuvaj tebe, tvoje gnezdo
in v njem tvoj nežni, mladi rod!*

Al. Pin.

Na domačem holmeu.

*Pod mano trate, drevje sadno,
tu vaško širi se polje,
tam zadaj vinske pa gorice
tja v sinje mi nebo kipé.*

*In ko oko zre v sinjo daljo,
srce mi čut sladak navda:
Ah, glej, to je slovenska zemlja,
ki jaz jo ljubim od srca!*

Cvetko.

Prijatelja.

Spisal *Rudolf Arnšek.*

I.

Ivan je bil sin bogatih staršev. Njegov oče je imel hišo v sredi mesta. Tonček pa je bil sin uboge vdove, ki je stanovala v podstrešni sobici nekje v predmestju.

Dečka sta se izpoznala šele v šoli. Kmalu sta se poprijateljila. In bila sta v resnici najboljša prijatelja. Oba sta čutila neko nagnenje drug proti drugemu. Kar je bolelo enega, to je čutil tudi drugi, kar je veselilo enega, je veselilo tudi drugega. Ivan je svojega prijatelja mnogokrat obdaroval s pogačo, pečenko ali s čim drugim ter s tem kazal svojo ljubezen do Tončka. Ta seveda ni mogel postreči Ivanu s takimi rečmi, pa tega tudi ni zahteval. Ne mislite pa, da je Tonček obdržal zase, kar je dobil. — Nikakor ne, ampak vse je nesel svoji materi. Kako je bila pač mati vesela svojega otroka! Učila ga je, kako naj bo hvaležen za vsako stvar, da naj Boga prosi za dobrotnike, posebno pa za dobrosrčnega Ivana.

Kako rad je slušal Tonček mater! Iskreno je zahvaljeval Ivana za darila ter ga priporočal v vsakdanjih molitvicah Bogu.

II.

Minila je jesen, in približala se je zima. Listje je odpadlo z drevja. Nebo se je zavilo v sivo meglo, bele snežinke so začele padati, veselo se vrteč, na zemljo . . . Tam v mrzli, nezakurjeni podstrešni sobici je ležala na trdem ležišču žena bledega, upadlega obraza in vdrtih oči. Poznalo se je ubogi ženi, da je bolna, hudo bolna in da jo teže skrbi. Moči so jo zapustile, in tako je oslabela, da niti sestri ni mogla. Zdaj in zdaj se je izvil iz njenih prsi vzdih, in večkrat so ustnice zašepetale: »Oh, ljubi Bog, njega ne zapusti! . . .«

Za koga je neki prosila uboga žena? Zakaj ne prosi zase, saj sama najbolj rabi pomoči? — Nedaleč od postelje sedi pri stari črvivi mizi šestletni deček ter bere šolsko knjigo. Na mizi brleča luč že pojema in zdajpazdaj bo ugasnila. Deček že ne more več razločevati črk, zapre knjigo, hitro vtakne zmrle roke v žep ter steče k postelji, rekoč: »Ljuba mamica, ali ni več drv? Tako hudo me zebe!«

»Ubogí moj sinček«, odgovori mati s slabotnim glasom, »zadnje sem porabila včeraj. Oh, če bi ne bila bolna, bi lahko kaj zaslužila, sedaj pa ne morem!«

Milo se je storilo dečku, ko je videl jokajočo se mater. Pogladi jo je z mrzlo roko po obrazu in rekel: »Nič se ne jokajte, ljuba mamica, saj čuje Bog nad nama in On je, ki nas ne zapusti. Vsak dan Ga kličem na pomoč, zakaj On je usmiljeu.«

»Da, da«, odgovori potolažena mati, »prav praviš! Le zaupaj v Boga, saj edino On nam lahko pomore.«

»Mati«, vzklikne deček veselo, »že vem, kaj storim, da nama ne bo treba več trpeti lakote in mraza. Zimsko zgornjo suknjico nesem prodat ter nakupim za izkupljene novčiče drv in pa kruha. Kaj ne, da mi dovolite, ljuba mamica?«

»Kako si dober, ljubi sinček«, odgovori smehljaje se mati, »toda kaj boš pa imel za v šolo, ako prodaš suknjico? Brez suknjice pač ne moreš nikamor v tej zimi.«

»Nič ne del! Brez te suknjice še prebijem, zadostuje ta, ki jo imam oblečeno, saj je debela, da je ne prepriha burja. Le pustite me, zlata mamica, brez skrbi!« Tako je deček prosil in prosil mater. Ali smilil se ji je ubožec, ki bo moral odslej brez zimske suknjice hoditi v šolo. Rekla mu je torej: »Idi v božjem imenu! Prosila bom Boga med tem časom, da te povede k dobremu človeku.«

»Da, storite mati! Tudi jaz stopim mimogrede v cerkev in ondi poprosim Marijo, da se mi kupčija izteče prav dobro!«

Pol ure pozneje je klečal Tonček v veličastni cerkvi pred podobo Matere božje. Ročice je imel sklenjene v pobožno molitev, in njegove oči so nepremično zrle v mili obraz nebeške Device.

Potolažen vstane, stisne zavito suknjico pod pazduho ter gre počasi iz cerkve. Ko postoji nekoliko časa pred cerkvijo ter pomišlja, kam bi se obrnil, začuje glas:

»Tonček, kaj pa delaš tukaj?«

Tonček se ozre in zagleda Ivana. Ta je ravno slonel pri oknu ter gledal na ulico, ko je opazil Tončka, ki je, tresoč se mraza, stal pred cerkvijo. V srce se mu zasmili ubogi deček. Hitel je od okna in iz sobe na ulico k Tončku.

»No, Tonček, kaj delaš tu? Pozno je že. Zakaj ne greš domov? Hu, hu, kakšen mraz je, pa nimaš niti suknjice.«

»Tukaj je moja zimska suknjica«, odvrne Tonček ter pokaže zvito suknjico.

»Zakaj je ne oblečeš?« ga vpraša Ivan.

»Ivan«, odgovori žalostno Tonček, »več ne bom nosil te suknjice. Prodati jo moram. Mati leže bolni v mrzli, nezakurjeni sobi. Drv nimajo, da bi zakurili. Tudi jesti nimava kaj več. Zadnje skorjice kruha sva že použila včeraj. Uboga moja mamica morajo razen mraza trpeti še lakoto. Ker nimava denarja, da bi si kupila drv in kruha, sem se namenil, da prodam suknjico ter z iskupljenim denarjem nakupim potrebnih reči.«

Solze sožalja so zalile Ivanove oči, ko je zvedel, v kaki bedi in kakem siromaštvu živi njegov prijatelj. Lahno ga prime za roko, rekoč: »Ljubi Tonček, siromak si, pa ne obupaj! Le obleci suknjico, potrebnega denarja, drv in jedil ti hočem poskrbeti jaz. K svoji mamici te povedem in jo poprosim zate. Moja mamica so tako dobri. Ničesar mi ne odreko ter upam, da mi tudi te prošnje ne bodo. O tebi tudi že vedo marsikaj. Pravil sem jim, kako te imam rad, kako si priden v šoli in kako se rad učiš. Poslušali so me prav radi. Pravil sem jim tudi, da sem ti že večkrat kaj podaril. In mamica so mi rekli, da je prav tako! Pa kaj stojiva tukaj? Obleci suknjico in pojdi z menoj!«

Ivan je vzel Tončku suknjico izpod pazduhe, mu jo pomagal obleči, ga potem prijel za roko in odvedel na drugo stran ulice. Pri velikih vežnih vratih vstopita, in Ivan vede Tončka po stopnicah navzgor. Ko dospeta v prvo nadstropje, reče Ivan Tončku: »Sedaj pa le nekoliko tukaj počakaj, vrnem se precej!« Rekši, steče po hodniku in izgine pri velikih vratih.

III.

V krasni sobani je sedela na mehki zofi gospa in brala časopise. Ne bere dolgo, ko vstopi kuharica in naznani, da je večerja pripravljena in da gospod soprog že čaka v obednici.

»Ali je Ivan tudi že v obednici?« vpraša gospa.

»Ne, milostljiva«, odgovori kuharica.

»Pokličite ga torej, potem pridem takoj«, veli gospa.

Kuharica odide po Ivana, pa ga ne najde nikjer. Prestrašena naznani to gospé. Ta — vsa v skrbeh zaradi Ivana — gre sama pogledat v sobo, kjer je ravno pred kratkim slonel na oknu. In močno se prestraši, ko vidi, da ga ni več. Žalostna se torej vrne v prejšnjo sobo. Toda glej — nenadoma se odpro vrata, in zdrav in vesel priskače Ivan v sobo.

»Ivan«, zavpije veselo gospa. »Kje si pa bil? Povsod smo te iskali in bili v takem strahu.«

Milo pogleda Ivan mater ter lepo prosi: »Odpustite, ljuba mamica, da sem šel brez Vašega dovoljenja na ulico. Verjemite mi, da tega nisem storil iz lahkomišelnosti ali iz porednosti.«

»Toda kaj si delal na ulici?« vpraša mati.

In Ivan začne vse natanko pripovedovati materi, kar pa mi že vemo.

Solze so oblile dobro gospo pri dečkovem pripovedovanju, ker se ji je zasmilil Tonček in njegova mati.

»Privedel sem ga s seboj«, reče končno Ivan. — »Prav si storil! Le bodi vedno tako dobrega srca! Sedaj pa privedi Tončka v sobo!« reče mati.

Ivan steče po Tončka. Vstopivši v sobo, se Tonček krasoti sobane ne more dovolj načuditi, kar strmeč obstane pri vratih.

»Nič se ne boj, Tonček«, ga gospa prijazno ogovori, »le semkaj pridi, pa mi povej o svoji materi, kako jim kaj je in česa potrebujejo. Tvoj prijatelj Ivan je že prosil zate, in obljubila sem mu dati vsega, česar potrebuješ.«

Tonček pogleda zdaj gospo, zdaj Ivana in ne ve, je li resnica ali so le sanje, kar vidi in sliši. Kakor okamenjen stoji, zatorej ga prime Ivan za roko in vede h gospé, rekoč: »Čemu se bojiš? Ali ne vidiš, kako te imajo mamica radi?«

Tonček poljubi dobri gospé roko. Smeje ga gospa pogladi po glavi in mu reče: »Nič se me ne boj, Tonček! Brez strahu prisedi semkaj in brez obotavljanja mi povej, česa si želiš.«

Osrčen sede Tonček na lepo zofo. Nepremično gleda v obraz dobri gospé.

»Zvedela sem«, prične gospa, »da so tvoja mati bolni.«

»Da, dobra gospa, bolni so, hudo bolni«, odgovori Tonček.

»In tvoj oče?« vpraša gospa.

»Umrli so že lansko leto«, odgovori Tonček.

»Umrli so! Torej nimaš več očeta?« reče sočutno gospa.

»Nimam«, pravi Tonček. »Bili so delavec v tvornici in so ondi pone srečili. Bolnega so prinesli v bolnišnico, kjer so umrli v hudih bolečinah. Kmalu so mati zboleli — morda od žalosti. Premagovali so se in delali, kolikor so jim pripuščale slabe moči, da so vsaj nekaj za sproti prislužili. Naposled jih je pa bolezen le premagala, in morali so leči. Dva dni že leže in med tem časom še niso zaužili nič toplega.«

»Uboga žena«, pravi ginjena gospa, »nadalje ne sme več tako ostati. Hočemo se pa po večerji dalje pomeniti. Sedaj pa idi z nama k večerji, gotovo si tudi ti lačen.«

»Lačen sem, gospa, toda mamica so še bolj. Prosim torej, ako ste, gospa, tako dobri, koščka kruha za mamico in pa nekaj drv, da bi v sobi zakuril, ker drugače bodo moja uboga mamica zmrznili.«

»Dober otrok si«, odgovori gospa, »vsega ti hočem dati za mater. Prej pa se moraš sam pokrepčati.«

Ves srečen hoče Tonček poklekniti pred gospo, toda ta ga prime za roko in odvede k večerji.

Po večerji je naložila gospa poln jerbašček jedil, ki jih je nesel Tonček domov. Kmalu za njim pa je prinesel hlapec veliko drv, in kmalu je veselo zaplapotal ogenj v železni peči. Drugi dan je gospa sama prišla k Tončkovi materi, in z njo je prišel tudi zdravnik.

* * *

Ob dobri postrežbi je žena kmalu tako okrevala, da se je mogla na željo Ivanovih staršev k njim preseliti, kjer je ostala za vedno.

Od tistega časa sta Ivan in Tonček neločljiva prijatelja. Skupaj se učita, skupaj se izprehajata in skupaj obedujeta še sedaj, ko že obiskujeta visoke šole in ko bosta kmalu velika gospoda.

Opica, opica!

Spisal L. Černej.

ako je zakričal deček, hiteč daleč pred drugimi iz šole domov. V hipu je odmeval isti glas iz najmanj petdeseterih grl: »Opica! Opica!« In vsa četa šolarjev je drvela v divjem teku proti občinskemu travniku koncem vasi. Vsak je hotel biti prvi. — Žrebljarjev France, ki je vedno poln hudobije, je našel tudi zdaj časa zanjo: podstavil je najbližnjemu tovarišu nogo, in v trenutku jih je ležalo najmanj deset na kupu. No, pobrali so se srečno in kmalu so bili tudi oni na travniku, kjer je čepela na majhnem osletu po vojaško oblečena opica.

Mož, ki je držal osla, je nagovoril dečke: »Ako imate kaj denarja, vam pokažem, kaj vse zna ta čudna žival!« In vse roke so iskale po žepih, in nabralo se je res nekoliko vinarjev v tujčevem klobuku.

Mož je spravil drobiž. Nato je segel v torbo in privlekel iz nje sabljico. Obesil jo je opici za pas. Na migljaj jo je izmaknila žival in začela z njo mahati, da so dečki, ki so bili preblizu, komaj odmaknili glave. — Obračala se je na povelje bolj nego marsikateri šolar pri telovadbi. Ustrelila je tudi

iz puškice, se postavljala na glavo in kazala še nekoliko takih spretnosti. Otroci bi jo bili gledali do noči, toda možu se je mudilo. Končal je s predstavo in dal opici nekaj iz torbe, kar je veselo obračala med prsti in hitela glodati.

Neki šolar ji je dal nato oreh, ki ga je bil našel slučajno v žepu, namesto denarja. Ej, kako ga je zgrizla opica! Zdaj ji je hotel vsak deček kaj dati. Žrebljarjev France pa je imel spet druge muhe. Pobral je skrivaj

droben kamen in ga pomolil opici. Ta ga je vzela in dela v usta, a kmalu ga je jezna zagnala med dečke. Občen smeh je Franceta izpodbudil, da bi se še nekoliko bolj pošalil z opico. Prijel jo je za rep, hoteč jo potegniti z osla. V istem trenutku opica res ni bila več na oslu, ampak — na Francetu! Lasala ga je, uhljala ter nabijala tako, da bi bil človek mislil, da bo po njem. France je kričal, skakal in se branil z rokami, a vse zaman! Še gospodar sam je končno komaj pomiril razburjeno žival.

Ves razpraskan, kuštrav in krvav jo je popihal France domov. Klobuka ni imel časa pobrati, neki tovariš ga je nesel za njim. Ko so se drugi dan pred poukom menili dečki o opici in je eden vprašal Franceta, zakaj je ni vrgel s sebe, ga je jezen zavrnil: »Kaj ti veš; spaka ima res štiri roke, namesto nohtov pa — kremplje!«

Pesem o Anici.

Anica naša,
Anica zala
v Bogu je, veste,
včeraj zaspala.

U Bogu zaspala . . .
Kaj se to pravi?
No, da v nebeški
danes je slavi!

Iz nebes priplaval
krilatec je bel,
v naročje sveto je svoje
Anico vzel . . .

Ah, bolest, bolest
mamo, ata presune —
A z Anico angel hitel
mimo zvezd, mimo lune . . .

Mimo zvezd, mimo lune
v nebeški raj. — —
Usem Bog ga milostni
podeli kdaj!

Fran Žgur.

Božici.

Angelčke ustvaril
za nebo Gospod
in zato pozval te
rano je od tod . . .

Tam na jasnem nebu
angelček si zdaj . . .
Moli, da jaz k tebi
tudi pridem kdaj! —

Bogomila.

PRILOGA „ZVONČKU“

Naša Milica.

Spisal *Peter Petrovič*.

ej, kako imamo radi svojo Milico! Brez nje si kar ne moremo misliti niti veselja niti zabave.

Ljubezniva je in dobrosrčna, da nikoli tako! Pravijo, da ima vse to od naše mamice. Pa je tudi res! Saj so tudi naša mamica ljubeznivi in dobrosrčni, da jih vsak hvali in spoštuje.

Ali kaj šele mi — mi! Pa saj veste, kako je, če ima človek rad svojo mamico. To se ne da povedati z besedami, to človek samo čuti.

No, pa naša Milica ima sedaj zlate čase! Oh, moj Bog, kako se ji dobro godi! Samo videti bi jo morali, pa bi rekli z menoj vred: »V resnici! Ta-le Milica pa ima nebesa že kar tukaj na zemlji!« E, pa vam je kakor sam angelček naša Milica!

Kako vam gleda! Ti njeni očesci sta tako prijazni in vdani kot dve vijolici. In njena usteca, kadar se ji zakrožita na smeh! Da, kar sam se moraš smejati, če si še tako slabe volje.

Pa že čujem vaše vprašanje: »Kaj pa vendar dela vašna Milica ves božji dan?«

I, nič posebnega! Kaj pa naj tudi počne tak otrok?

Zjutraj se zbudi, ko prisije solnce v sobo tako toplo in vablivo, da ni mogoče več strpeti v postelji. Izpod tople odeje iztegne bele, okrogle ročice in si pomane oči. Sede na posteljco in zakliče: »Mamica, mamica!«

In mamica pridejo k Milici.

»Dobro jutro, mamica!«

In Milica se oklene mamici okolo vratu, jih presrčno poljubi ter kliče venomer: »Mamica, moja mamica!«

»Pa si že molila, Milica?« vprašajo mati.

»Jej, molila pa še nisem«, pravi Milica in se precej prekriža. Potlej poklekne in dvigne nedolžno oči proti nebu, a roke se ji sklenejo k molitvi. Ah, kako srčkana je Milica v takih trenutkih! Potem pa moli s pobožnim, milim glasom:

»Angel varuh moj,
ki si me nocoj
varoval zvestó,

pa današnji dan
bodi meni v bran,
da dospem v nebo!«

* * DOBRO JUTRO, OČKA! * *

Potlej pa mamica Milico lepo umijejo, počesejo in oblečejo. Pri vsem tem pa kar nič ne vpije in ne joka, nego še dobro ji de mrzla voda. Ta jo vsaj popolnoma zdrami, da se čuti vso čvrsto, živo, veselo.

»Sedaj pa greva, Milica, voščiti očki dobro jutro«, reko mati.

In Milica pravi: »Pa pojdiva, pa pojdiva!« In bliskoma spleza na stol, pa prosi: »Mamica, nesite me štupa-ramo!«

In mamica zadenejo Milico štupa-ramo in gredo s tem sladkim bremenom v sobo, kjer sede očka pri zajutruku. In obe — mamica in Milica — se presrčno zasmejeta, ko zagledata predobrega očko in obe vzklikneta obenem: »Dobro jutro, očka!«

»Dobro jutro, srčece!« odgovore očka, vstanejo, gredo k Milici in jo vroče poljubijo na rožnata ličeca.

Sedaj se pa začne za Milico veselo življenje!

Ko popije skodeljico sladkega mleka, tleskne z rokami in se zasuče po prostorni sobi. Pa tako gre ves dan. Polne roke ima dela. Zdaj se peča s svojimi punčkami, zdaj lista lepe knjige s podobami, zdaj se suče po kuhinji, da ujame kje kaj boljšega za zobke, zdaj je pred hišo na vrtu med rožicami . . . No, da! Povsod je je dosti, a nikjer ni nerodna ali razposajena. Zdaj poprosi mamico za perišče žita, pa zleti z njim na dvorišče in začne klicati kokoši: »Na, pi-pi-pi-pi! Na, pi-pi-pi-pi!«

Glejte, taka se mi zdi naša Milica kot topli, mladi solnček, ki razsiplje povsod svoje zlate žarke, ki vse ogreva, vse razveseljuje.

In kakor je solnček zvečer truden in gre spat za visoke gore, tako je trudna tudi naša Milica in zvečer si želi pokoja.

»Angel varuh moj,
ki si bil z menoj
danes ti zvestó,

pa vso dolgo noč
bodi mi v pomoč,
da dospem v nebo!«

In Milica nagne glavico in sladko zaspančka. Lahko noč, ti naša ljuba Milica!

Grrriču . . .

Spisal *Fran Črnagoj*.

»Grrri . . . grrriču . . . na onem-le griču, na prijaznem vrtiču si napraviva gnezdece — tam-le na griču . . . na . . . grrriču!«

Tako je pel visoko vrhu bukve rdečkastorjavi ščinkovec ter se je priklanjal svoji družici.

»Ščink . . . ščink . . . tam-le na griču na sadnem vrtiču je tudi meni všeč! — Tamkaj vem za staro, visoko, rogovilasto, z mahom porasteno hruško, na kateri se da gnezdece prav dobro skriti!« mu odpoje mlada ščinklja.

»Čemu naj pa skrivava gnezdece, prismodka! Saj na onem vrtiču ga ne bo nihče zasledoval, ker ni tamkaj nobenega porednega paglavca, ki bi stikal za gnezdi. Pred gospodarjem pa se nama tudi ni bati, saj je naš prijatelj. Ali še veš, kako je nam ptičem vso zimo natresal zrnja, da nismo gladu in mraza poginili? — Tamkaj nama ni treba gnezdeca skrivati! Tako je . . . grriču!« se postavi ščinkovec.

»Glej ga, glej! Moža se ti šteje — pa ima tako malo možgan v glavil! Ali si pozabil tiste hudobne mačke, ki nas je vso zimo zalezovala in nam stregla po življenju? In kaj pa vrana, krokar, jastreb in sova? Ali ne preže vsi ti po naših mladičih? — Gnezdece skrijeva, pa še prav dobro ga skrijeval! Iz samega sivega mahu ga napraviva, pa ga skrijeva med sivi mah v hruškini rogovili, da ga ne zapazi najbistrejše oko. Tako bo — ščink, ščink!« se odreže skrbna ščinklja.

»Gri . . . griču . . . to je pa res! Previdnost res nikdar ne škodi«, se vda ščinkovec.

»Ščink, ščink . . . koliko mladičev pa izvaliva?« vpraša radovedna samica.

»I, koliko? Štiri ali pet, kakor boš ti hotela, saj boš ti jajčeca legla! Jaz bi svetoval samo štiri, da nama mladiči preveč ne prizadenejo! Jaz vem, kaj so poredni, nikdar siti mladiči — grri . . . grriču!« odgovori samec.

»E, veš, pa vendar jih izvaliva kar pet! Za hrano nama ne bo skrbeti: drevje na vrtu, plot in gozd nam bodo nudili gosenic in gosenic kar na izbiro. Tako otrebiva sadno drevje nadležnega mrčesa ter poplačava gospodarju skrb, ki jo je imel za naju v zimskem času. Vrhutega pa odrediva enega otročiča več, ki se bo veselil zlatega solnca, ki bo pel in ki bo oživiljal prirodu!« de zopet samica.

»Pa naj obvelja tvoja! — Pa jih odrediva kar pet. Gnezdece obloživa z najmehkejšim mahom in perjem, da bo mladičkom toplo in mehko. Ti naležeš jajčeca, katera izvaliva v nekaj dneh; ko bodo v nekaj tednih mladiči godni, jih pa naučiva skakljati in letati. To bo veselje . . . grri . . . grriču!«

»Ščink . . . ščink . . . poletiva takoj na grič na krasni vrtič, da si ogle-dava hruško ter izbereva pripravno zavetje za najino vališče!« zapoje veselo samica.

Poletela sta res tja na vrtič, si ogledala hruško in si izbrala pripraven kotiček za gnezdece. Z vršička visoke hruške pa se je razlegala sladka pesemca v bližnji gozd in log: »Ščink . . . ščink . . . griču . . . kotiček je že tul! Zdaj pa še gnezdece in . . . jajčeca — ščink . . . ščink . . . grriču!«

Med cigani.

Spisal Ivo Trošt.

I.

»**D**ober plezalec -- kakor si ti — si nekoliko pomaga z lestvo in močnim drogom. Upreti se mora na okno v kotu poleg ogelnega stolpa, pa je na obzidju; od tam je na zgornje okno — v dvorano — samo korak.«

Tako je poučeval ciganski starejšina Dados poleg ognja sedečega cigana, mladeniča drznega pogleda in krepih rok, ki je hotel pokazati za cigansko obrt posebno spretnost z ropom v bližnjem gradu Školu.

Ciganska družina se je baš razpršila na vse vetrove, da pridobi kaj slastnega za večerjo. Poleg ognja je sedela zraven Dadosa in mladega cigana Ciave samo še stara ciganka-vražarica. Starejšina privleče iz kupa cunj svečanostno grofovsko obleko; v njo se je oblekel Ciava, da se ponoči čim lažje ukrade v grad ter z lučjo na srednjem oknu nad vrati naznani Dadosu, da je že zadavil vratarja, ostražil ali celo umoril zaradi grofove odsotnosti samujočo grofico, ostali družini pa dokazal, da je on pravi, domov prispevši školski grof Egon. Dadosu bo treba potem samo odpreti vrata in se pridružiti Ciavi, da prebrskata nekoliko po graščinskih dragocenostih in denar-

nica, si naložita bogastva po volji ter odideta za drugimi cigani na Ogrsko.

»E, binko ciana! ¹⁾«

zarezgeče starka skozi edina sprednja zoba, »ko bosta vidva grabila srečo z obema rokama, tedaj bo nam pel ta-le sodček veseli odhod iz te doline; vama pa bo znamenje, da se ni treba bati nevarnosti. Tram-ta, tram-ta, tram-ta! Vse potrebno ukrenemo za vajino varnost. Mrodenoro ²⁾ z vama! — Jaz sama bom bobnala po sodčku. A vidva pomnita tedaj, da je vaju sam

Mrodenoro pripeljal k polnim jaslim. Egon naj zve, da je naš Dados plemeniti romov sijaj.³⁾

Mogočno se je dvigal plamen pod drevesne veje, čudne sence delajoč po bližnjem gozdu.

¹⁾ Vražji sin! ²⁾ Bog. ³⁾ cigan.

»Srečno završiva, samo da splezaš na okno. Danes sem pregledal vse. Meni je že od nekdanj znan ta grad. Maščevanje me je privedlo sem, da ga zopet vidim, zopet in zadnjič. Tudi vratarja poznam izza mladih let. Škoda ga bo, ali bogastva je tu gori mnogo!« Dadas se strese, pljune od sebe in nadaljuje: »Ciava! Zastonj ti nisem pripravil te-le obleke. Mnogo me stoji, in velika je moja jeza. Vse to zaračunamo z obilimi obrestmi!«

Plamen se je dvigal više in više. Temna noč se je širila v gozdu, z nočjo so se pa bližali ognju razni cigančki in ciganke — kakih petdeset glav. Mladi Ciava je opasal bodalo, dvignil ščit in se plazil kakor mačka proti gradu, kamor je nameraval dospeti še pred prihodom radovednega meseca.

II.

Dadas se je zložno iztegnil ob ognju, mrmral zaradi majhnih darov in prepočasnih nabiralcev. Zdelo se mu je, da bi ne bilo napačno, sedaj-le pri-grizniti kaj dobrega — pred trudapolnim opraviлом. Nevoljno brčne sodček, da se je zakotal v grmovje, in zarenči: »Starka! Večerjo! Le brzo!«

Ciganska družba se je nabirala naglo, izdatno in glasno. Obstopili so ogenj, da je ležal Dadas v senci najraznovrstnejših polnagih postav. Zeblo ga sicer ni; saj je bila komaj prva polovica kimavca v deželi, a skrbelo ga je, kako dovrši Ciana nocojšnji posel. Dražile so ga pa tudi še druge, čudne misli. Obrnil se je znak in, položivši obe roki križema pod glavo, zrl v zvezdnato nobo. Kaj je neki iskal med zvezdami stari grešnik?

*

Mlada vdova Ležanka iz bližnje vasi je hodila na tlako v grad Škol, kakor je bilo tedaj sploh navada po Slovenskem. Njenemu sinku Andrejčku je bilo komaj devet let. Očeta ni poznal, bratov in sester ni imel. Zato mu je bilo ob materinih robotah največkrat doma prav dolgočasno. Ker tiste čase tudi šole ni bilo, je dečko silil za mamico na grofove njive. Hudobni grof ga je tako nagnal nekolikokrat s psi in s palico, da je vselej le težko odšel večji nesreči.

»Paglavec ti beraški, poberi se mi! Tukaj samo motiš, da ljudje ne delajo, kakor bi morali. Puci, na! Daj gal Puci!« — In deček je bežal navadno domov pred rodno kočo, kjer je jokal, da so ga zaskелеle oči. Nekoč sta ga pa psa podila naravnost v gozd. Dolgo je bežal. Obe peti sta mu že krvaveli, ko se je ustavil in plašno ozrl, kako daleč je še od pasjih zob do njegovih beder. Psov ni bilo več nikjer, on pa je že tako daleč v gozdu, da ga je bilo strah naprej in nazaj.

Kar stopi k njemu zarastel cigan, ga prime za roko in vede s seboj. Ko se je branil in vpil, mu je zvezal obe roki na hrbet, zamašil usta, zavezal oči in ga vedel za seboj kakor volička. Šla sta daleč, daleč. Sredi temnega lesa ga razveže in postavi k velikemu ognju. Desno roko je imel še na vrvi, konec vrvi pa v rokah mladi cigan.

»Gadzi! Gadzi!«¹⁾ so se mu posmehovali črni, umazani cigani in razgaljene ciganke, katerih jezika ni umel prav nič. — Zaman je klical mamo, zamaniskusil pobegniti. Kam hoče ponoči?

¹⁾ necigan.

Ležankin Andrejček se je pociganil. Leto za letom je bolj pozabljal na domovino; le grofa in psov in pasjih zob ni mogel pozabiti. V molitvi se je še spominjal mamice in molil, kar ga je naučila v nežni mladosti. Naposled je skoro zabil tudi to. Dovršil je kot dorastel mož marsikatero cigansko junaštvo, ko je bilo treba ukrasti konja, ovco, govedo ali o belem dnevu prinesiti iz skrinje najbližjega kmetiča vso njegovo gotovino. Še danes, ko so jim orožniki takoj za petami, ne razločuje ciganska vest nič kaj rada, kaj je dobro in kaj zlo, kaj moje, kaj tvoje.

Andrejček je dorastel brez vsakršnega pouka, zato pa presegel svoje ciganske vrstnike v spretnosti.

Spoštovanega moža so izvolili ciganje za svojega Dadosa¹⁾ — starejšino. Imel je neomejeno oblast nad svojimi podaniki kakor turški paša. Vrlo je vodil ciganski rod in poslej tudi češče mislil na svojo mater, ki mu jo najbrž že krije hladna zemlja. Spominjal se je pa tudi, da se sedaj najlažje maščuje ponosnemu gradu in ošabnemu grofu.

Ciava je vratolomen mladenič; ni ga groza niti če mori nasprotnika.

III.

Nekdanji Ležankin Dreyče je začel poizvedovati o svoji domovini, o Školu in školskem graščaku. Nihče ni vedel, da je sploh na svetu grad in graščak tega imena. Natančno je opisoval kraj in okolico, češ: Škol je na griču. Pod gričem se vali bistra reka in nedaleč od tam izgine med strmimi pečinami pod zemljo. Blizu tam je morje, Trst . . . lepi, lepi kraji — domovina. Vsa ciganska drhal si je nekaj dni belila mastne glave, da bi ugodila svojemu gospodarju. — Zaman! Končno se zglesi kodrasto ciganče, da ve; ali to je daleč, daleč za devetimi gorami, devetimi vodami, devetimi gozdovi . . . Bivali so tedaj na južnem Ogrskem, kjer je še danes veliko ljudi, ki niso še nikdar videli morja.

Dadosova volja — vsem zapoved. Dvignili so se iskat njegovo domovino.

Ciganče, ki se je šele oni dan pridružilo Dadosovi četi, je znalo vsako družbo zabavati z igranjem na goslih in s tem služiti novce na semnjih, svatbah in plesih, to ciganče je že obredlo mnogo sveta in kazalo Dadosu pot v kraj njegovega rojstva, v kraj osvete.

Dolga je bila pot, dolga kot hudo leto.

A mnogoglava družina je vendar došla na svoje mesto in se utaborila s konji, osli in mulami v bližnjem školskem gozdu. Prvi dan se je Dados oblekel v navadnega berača s suho roko, šel pozvedovat v rodno vas, kje je grob matere Ležanke, in dognal, da ga še ni nikjer. »Starica še živi«, so mu rekli, »in žaluje po izgubljenem Andrejčku — že nad štirideset let.« Potem se napoti v grad, kjer je natanko zvedel, da ni doma gospodarja; videl pa je nekdanjega grofa Egona hčer — sedaj postarno mamico med cvetočimi vnuki in vnukinjami. Dala mu je lepo darilo, vprašala neznanega berača, odkod je in odkdaj je tako pohabljen. Podvival se je na grajsko dvorišče in

¹⁾ oče.

v vratarjevo sobico, kjer mu je povedal grofov strežaj, da grofa ne bo domov še nekaj dni.

Naslednji večer se je pa plazil pred prihodom nadležnega meseca po skrivnih stezah Ciava proti Školu. Čudno! Vsa tla so se mu zdela drugačna nego kje drugod; vse doline so mu bile znane, stezice glajše, grmovje mu ni trgalo obleke. Doli v strugi so šumeli valovi domače reke v neznani podzemeljski svet. Dados se zgane: Ali mu niso svetile nekdanj prav takšne zvezde? Pa ti hribati vrhovi, niso-li to stari znanci? In luči v sosednjih vaseh so tudi stare znanke. Gozdovi in vrtovi so spomini mladostne sreče. Tam v vasici pa še trepeče srce za njegovo življenje, za njegovo dušo — zlato srce njegove matere. Vsi, vsi ga pozdravljajo toplo in srčno. A on? — Ali sprejemlje bratske pozdrave? Ne mara, ne more jih sprejemati. Dados je cigan!

Na vzhodu se svetli. Mesec bi utegnil vse pokvariti. Torej še nekaj trenutkov, in ponosni grad naj čuti, da je moral on — mogočni Dados — teči pred zobmi grajskih psov. Vsak hip mora zaplapolati luč nad velikimi vrati.

Dados se pomika naravnost proti mestu in nasluša. Vse tiho. Le v dolini se oglašá sova, pojoča školskemu bogastvu prezgodnjo nagrobnico. »Nagrobnico?« se zdrzne cigan Andrej. »Torej ne bom videl ljube mamice, bežati bom moral za svojimi ljudmi. Torej je zaman jokala štirideset let? Kaj, kaj naj storim? Gospa grajščakinja je tudi sama dobrotá; ne zasluži moje osvete. In graščak? Njega ne poznam. Morda je najboljši človek, dobrotnik vsi okolici. Nedolžni otročiči . . . Ciava je drzen . . . Njegavo bodalo . . .«

»Izdajalec!« mu nekaj zašepeče v duši kakor odmev gričev in dolin — nekdanjih znancev. »Ti hočeš onečastiti zavetje svojih mladih let. Zver v človeški podobli!« Dados je komaj lezel po mostu, se obesil na kladivo na visokih vratih, potrkal z obema rokama, zbudil vratarja in — mu povedal, da se v kotu poleg stolpa plazi v graščino tat. Morda je že prepozno. Mesec je pogledal izza gore . . .

*

Nad velikimi vrati je zablščala luč. Prižgal jo je vratar, ki je budil hlapce. V ciganskem taboru je pa nekdo začel razbijati na prazen sodček Hlapca sta šla na pol oblečena z vratarjem v stolp in še pravočasno zasačila tatu, ko je priplezal na okno. S sekirami in starimi meči so mu ranili roke, da je strmoglavil z bodalom in oklepom v prepad, dočim je odhajajoči ciganski drhali še vztrajneje pel sodček veselo odhodnico.

V prepadu so našli zjutraj — dvojce dolgih drogov in visoko lestvo in nekaj okrvavljenega kamenja. Cigana niso našli. Odnese! je pete za bežečo družbo.

Grof je bivšega Leženkinega Andreja bogato nagradil in mu dal službo graščinskega lovca, ko je povedal, da ga je spomin na mamo, na rojstni kraj in zlata mlada leta odvrnil od ciganov in novega hudodelstva. Stara Ležanka se je pa pomladila na stare dni.

Ogrskih ciganov pa ni bilo več v školsko okolico.

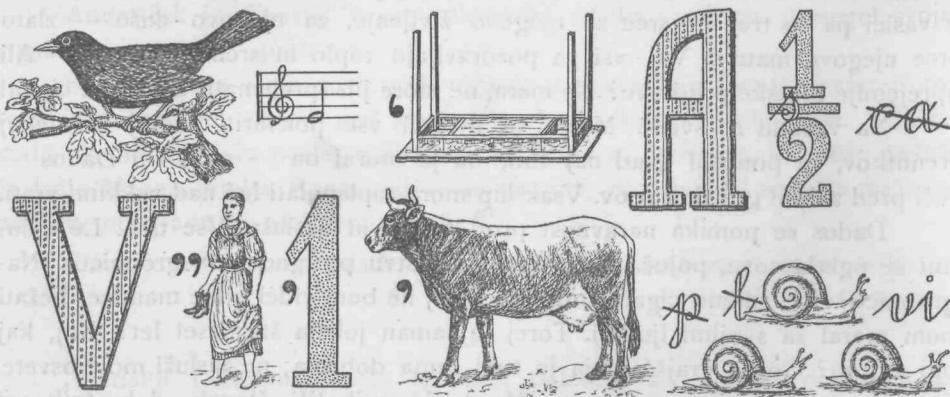

POUR IN ZABAVA

Rebus.

Priobčil *Fr. Rojec.*

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Mladinska knjižnica.

Drugi zvezek »Mladinske knjižnice«, ki jo izdaja »Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«, zalaga pa knjigo-tržec L. Schwentner v Ljubljani, prinaša na 75 straneh povest »Na rakovo nogo«, ki jo je spisal učitelj Ivo Trošt, bralcem »Zvončkovim« predobro znan pisatelj. Trošt slika v tej svoji povesti življenje ubogega (boljše kot revnega), a bistroumnega in vztrajnega dečka Dinka Zaliča, kako se je z neumorno pridnostjo in neumornim učenjem dvignil do uglednega ključničarja (ali ključavničarja, ne pa ključavnničarja.) Dečkov značaj je risan lepo in dosledno. Dečkovo prikupnost pa kvari njegovo večno hrepenenje po slavi in bogastvu, a na drugi strani nas oškoduje za ta neugodni vtisk Dinkova ljubezen do matere, njegovo iskreno prijateljstvo do Aleksandra in njegova hvaležnost do dobrotnikov. Vsekakor je ustvaril Trošt z Dinkom Zaličem naši mladini lep zgled pridnosti, ljubezni in hvaležnosti. Bojimo se le, da ji bo ostala vsa stvar o stroju »na rakovo nogo« dokaj temna in nejasna. Vse drugo v povesti je jasno. Ljudje, ki delujejo in govore, so pravi ljudje z lepimi in slabimi lastnostmi: prve bodo vabile, druge svarile. Morala ni nikjer izrečena s suhoparnimi besedami, a vendar plava kot tanka meglica nad vso knjižico.

In tako je prav! To upliva bolj in sega globlje nego golo učenje in prazno besedičenje. Pripovedovanje Troštovo je gladko, neprisiljeno in razumljivo. Nekatere nedoslednosti in pomanjkljivosti (zlasti v ločilih) je zagrešila površna korektura, ki jo moramo odločno grajati. V tem oziru mora v bodoče ravnati g. založnik z vso pazljivostjo in natančnostjo. V slovenščini ne pišemo »vas leži«, nego »vas stoji«, ne »v roci«, ampak »v roki«, ne »vsaki«, ampak »vsak«, ne »rmen«, ampak »rumeň«, ne »po dnevu«, ampak »podnevi« (ponoči, poleti, pozimi) itd. Pridevnik rad (in rajši) ima samo imenovalnike vseh spolov in števil ter se vedno ujema z osebkom. — Tudi to lepo Troštovo povest je nagradil »Češko-slovenski spolek in Pragi.« Knjižica stane 80 h, po pošti 90 h.

Srbski razkralj Milan.

Na Dunaju je umrl dne 11. svečna t. l. bivši srbski kralj Milan. Rojen je bil dne 22. velikega srpana 1845. l. v Parizu, vladati pa je začel dne 2. malega srpana 1869. l. Kraljevi kroni se je v prid svojemu sinu, sedanjemu srbskemu kralju Aleksandru, odpovedal dne 6. sušca 1889. l. Izračunaj njegovo starost in dobo njegovega vladanja!

Koliko je vredno človeško delo?

Koliko je vredno človeško delo, se vidi najbolj pri uporabi in predelavi železa. Za kos železa, ki je vreden 3 K, dobiš 9 K, če ga prekuješ v podkove. Če napraviš iz njega kovano orodje, dobiš 12 K. Če ga pretvoriš v lito posodo, dobiš 135 K. Če izdelaš iz njega igle, ti dadó 225 K. Kdor izgotovi iz njega razne okraske, mu prinese 2700—6000 K. Ako pa narediš iz tega kosa železa peresa za žepne ure, dobiš zanje 15.000 K. Delo človeških rok in človeškega uma je pač mnogo vredno!

Novi bankovci.

Sedaj so prišli v promet novi bankovci po 20 K. Barve so rdečkaste. Dolgi so 135 mm, široki pa 90 mm. Na nemški strani je naslikana ženska glava, ki pred-

stavlja Avstrijo, na ogrski strani pa predstavlja Ogrsko. Vrhutega je naslikan na nemški strani cesarski orel, na drugi pa ogrski grb. Na nemški strani je označena vrednost v osmih različnih jezikih.

Koliko živi v Evropi ljudi?

V Evropi živi do 400.000.000 ljudi. Povprečno pride torej na km² črez 36 duš. Po številu je največ Slovanov, a med temi največ Rusov. Največje in najobljudenejše evropsko mesto je London, glavno mesto Angleškega. V Londonu živi preko pet in pol milijona ljudi, torej več nego v vsi Hrvaški, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni in Hercegovini.

Izrek.

Konec jeze je začetek kesanja.

Zjutraj.

Veselo

Uglasbil M. Adamič.

mf

Solnce mi - lo prisve - ti - lo lepo nam je črez go - ro, in za - pe - li

so ve - se - li ptički svojo pesem - co. Kak' cveti - ce in ro - si - ce

že po travi se bli - šče! Cvetje kli - je, blago di - je, č'be - lice po njem šu -

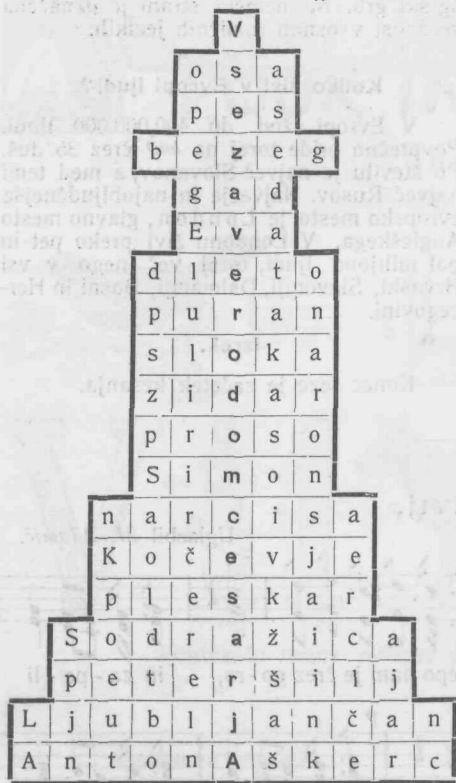
me. Vse ra - du - je, o - živ - lju - je zjutraj se in o mla - di: tudi mo - je

sr - ce po - je, Stvarnika naj poča - sti, Stvarni - ka naj po - ča - sti!

Rešitev besedne naloge v drugi številki.

„Vse za vero, dom, cesarja!“

Prav so jo rešili: Milko in Slavko Naglič, učenca v Ljubljani; Marija Brinšek in Cecilija Pirnat, učenki, Anton Oblak in France Ogrinc, učenca pri Sv. Gregorju; Anica Polanšek, učenca v Brežicah; Jožef Pretnar, učenec v Veliki Dolini.

Koliko prebivalcev ima Ljubljana?

Dne 31. grudnia 1900 je imela Ljubljana 33.955 prebivalcev. Če prištejemo temu številu še vojake, ki jih je v Ljubljani 2592, je skupno število ljubljanskega prebivalstva 36.547. V desetih letih se je pomnožilo ljubljansko prebivalstvo za 6042 oseb.

Koliko prebivalcev ima Dunaj?

Po zadnjem ljudskem štetju prebiva na Dunaju 1,635.647 ljudi brez vojaštva. L. 1890. je bilo na Dunaju 22.651 vojakov. Od zadnjega ljudskega štetja, ki se vrši vsakih deset let, se je pomnožilo število prebivalcev na Dunaju za 293.750 ljudi. Dunaj ima torej približno trikrat toliko prebivalcev, kakor jih ima Kranjska.

Angleška kraljica Viktorija.

Dne 22. prosinca t. l. je umrla angleška kraljica Viktorija. Rojena je bila dne 24. velikega travna 1819. leta. Vladovala je od dne 20. rženega cveta 1837. l. Izračunaj, koliko je bila stara in koliko časa je vladala?

Razni jeziki.

Največ ljudi govori angleški jezik. Najnovejši podatki kažejo, da ga govori 116 milijonov ljudi. Za angleškim jezikom pride precej ruski jezik, ki ga govori nad 90 milijonov ljudi. Nemški jezik govori

80 milijonov, francoski 58 milijonov, španski 44 milijonov in laški 34 milijonov ljudi. Neki francoski učenjak trdi, da bo v dvajsetem stoletju prevladal ostale jezike ruski jezik, ki je soroden in sličen naši materinščini in ki se ga vsak Slovenec lahko nauči.

Nagrade so dobili: **Aleksandrov, Bogomila, L. Černej, Andr. Rapč, Ivo Trošt, Vida in Fran Žgur.**

Naše upravnništvo ima v zalogi še mnogo prvih letnikov »Zvončka«, ki jih prodajamo po 5 K.

Gosp. **Ivan Bonač**, knjigovezec v Ljubljani, je izdelal za »Zvonček« lepe platnice, ki jih prodaja po 80 h, po pošti 10 h več. Svojim naročnikom svetujemo, da dajo »Zvonček« v vezanje le večjim knjigovozcem, ker jim je treba paziti, da ne pokvarijo onih velikih podob, ki obsegajo po dve strani.

Novim naročnikom so na razpolago še vse številke.

»Zvonček« izhaja 1. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 5 K, pol leta 2 K 50 h, četrta leta 1 K 25 h. — Izdajatelj, upravnik in odgovorni urednik je **Luka Jelenc**, učitelj v Ljubljani, Rimska cesta št. 7. — Rokopise je pošiljati na naslov: **Engelbert Gangl**, Dunaj (Wien), IX., Porzellangasse Nr. 20, II., III./31.

Last in založba »Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev«. — Tiska »Narodna tiskarna« v Ljubljani.